STICHTING

FORT ORDONNANS

OKTOBER 1997

UITGAVE: NEDERLANDS KUSTVERDEDIGINGSMUSEUM 'FORT AAN DEN HOEK VAN HOLLAND'

Nieuwe bar officieel geopend

Het is één van de eerste warme zaterdagen in augustus. Overdag heeft de temperatuur zo rond de dertig graden celsius gele-n. Tegen de avond wordt het wat koeler. Een zacht zeewindje strijkt over de koepels van het fort als vele vrijwilligers de lange trap afdalen. In de gracht hangen vlaggen, er staan tafels en stoelen. Het is duidelijk tijd voor een feestje.

De barmedewerkenden zijn trots op de opnieuw ingerichte Fort-kroeg. RONALD STAM/WEGENER SLITHOFF WEEKBLADEN

Nieuwe indeling is het meest opvallend

Aanleiding voor wat een barbecue wordt, is de 'oplevering' van de bar. Lange tijd heeft het fort het zonder z'n 'bruine kroeg' moeten doen.
Het werk zat niet helemaal mee. Al aan het begin van het jaar was de oude bar helemaal gestript. In de kale ruimte werd meteen een verbinding gemaakt tussen de keuken en de bar. Dat scheelt Jaap, Huib, Jan en Gre - de bar-medewerkenden - een hele hoop geloop. Het was overigens niet zo'n klusje van 'o dat doen we even'. Het fort kent nu eenmaal geen muurtjes die je zo maar even weghaalt...
Uiteindelijk kwam het -uiteraard - allemaal weer goed. Het meest opvallende in de nieuwe bar is de indeling. Waar je vroeger aan een van de zijmuren de bar vond, staat deze nu aan de raamkant. Hierdoor is het mogelijk geworden meer tafels en stoelen neer te zetten. En dat het geheel er dankzij Aad Mostert, Huib de Voogd en Hans Geers perfect en tot in de puntjes afgewerkt bijstaat, hoeft eigenlijk niet eens verteld te worden. Want dat is vanzelfsprekend in het fort...

Afscheid

Overigens kregen mevrouw Miep Jansen en Willem van der Stap samen de eer de bar te openen. Zij werden hiertoe door voorzitter Wil Meier uitgenodigd, nadat ze even daarvoor officieel afscheid hadden genomen als bestuurslid. Wil Meier is Jan Wouters opgevolgd, die op eigen verzoek zijn functie heeft neergelegd. Miep Jansen en Willem van der Stap zijn vanaf het begin bij de stichting betrokken geweest. Voor de trouwe bezoekers van het fort waren ze ook bekende gezichten, want mevrouw Jansen was tijdens open dagen altijd te vinden achter de balie, waar zij de kaartjes verkocht. Willem van der Stap kon - en kun - je altijd met 'maatje Johan' vinden in de drukkerij. Hij gaat daar gewoon mee door. Ook mevrouw Jansen gaat nog door. Zij blijft de donateurs-administratie doen. 'Werkelijk afscheid nemen we dus niet', zou mevrouw Jansen benadrukken. Zij keek nog even terug naar het begin. Elf jaar geleden nam zij afscheid als directeur van de VVV Hoek van Holland. 'Dat had ik nog niet verteld of Rene (Nijland, red.) kwam bij me langs om te vragen of ik niet in het bestuur van het fort wilde komen. Ik zeg tegen hem: wat moet ik daar bij al die kerels?' En natuurlijk ging ze overstag. Terugkijkend zegt ze: 'Het is een leuke club met zoveel vrijwilligers uit alle lagen van de bevolking. Ieder is op zijn of haar eigen manier bezig.' 'Wat gas terugnemen' is voor mevrouw Jansen de reden geweest om uit het bestuur te stappen. 'Ik wil ook voorkomen dat ze straks zeggen: wat doet dat oude dametje hier', zou ze zeggen. Om daarna bij Willem van der Stap in te haken en met ferme pas - vrolijk en vitaal als een jonge meid - richting de bar te lopen.

INHOUD

2
Herinneringen van een oud-gediende

4
GWK-schenking voor Poortershaven-kamer

5
Geweergalerij volgend project

Herinneringen ophalen.... Tijdens een reunie in het Fort. Of op papier, zoals Van Hees als oud-gediende doet.

FOTO: AAD V.D. DRIFT WEGENER SUTHOFF WEEKBLADEN

Herinneringen van een oud-gediende

'Dat waren sodemieters, die duikbommenwerpers'

De heer K. van Hees van het Regiment Kustartillerie lichting 1934 woont tegenwoordig in De Lier. Daar vertelde hij aan Leen van Vliet van de Werkgroep Oud-Gedienden zijn herinneringen aan zijn diensttijd.

'Voor militaire dienst moest ik aanvankelijk opkomen in mei 1934, maar door mijn werkzaamheden in de tuinbouw heb ik toen - omdat het hoogseizoen begon - uitstel gekregen. Ik ben pas in oktober van dat jaar in Vlissingen opgekomen. De diensttijd was toen een half jaar, dus in maart 1935 zwaaide ik weer af. In 1938 ben ik nog eens 17 dagen in Vlissingen terug geweest voor herhaling.
Vervolgens moest ik weer onder de wapenen tijdens de zgn. voor-mobilisatie. Dat was op 11 april 1939. Bij de Grenstroepen. Daar hoorde de Kustartillerie ook bij. Ik ben opgekomen in Hellevoetsluis en vandaar naar Nieuw-Hellevoet gegaan. In Hellevoetsluis had je toen ook een Marinebasis met scheepswerf en arsenaal, waar we met een bus van de firma Vermaat naar toe gingen.
In Nieuw-Hellevoet zijn we eerst bij boer Wennekes gelegerd geweest, in de duinen. Je had daar een heel groot terrein, waar we tenten opgezet hebben, witte ronde tenten. Daarin lagen we, meen ik, met een man of zes. We sliepen gewoon op een tentzeiltje. Ik kan me nog herinneren, dat we in dat najaar van '39 veel regen hadden en dat er op een ochtend een flinke plas water onder het tentzeil gelopen was. We hebben toen de hele zaak afgebroken. Hiervoor in de plaats kwamen houten barakken.

Hoek van Holland

In april 1940 kreeg ik bericht, dat ik naar Hoek van Holland kon. Ik had toen ruim een jaar in de duinen van Nieuw-Hellevoet langs het Haringvliet gezeten.
In Hoek van Holland kwam ik te liggen in gebouw D. Ik heb daar geslapen en vandaar gingen we naar Batterij 5, langs de boulevard. Batterij 5 was een voor die tijd zeer moderne verdedigingsstelling met slaapgelegenheid en munitiekamers. Er was een lift in gemaakt, waarmee je de projectielen naar boven kon transporteren.
Op 9 mei 1940 omstreeks 9 uur 's avonds ging het gerucht, dat er een Hollandse tanker getorpedeerd was en dat de Duitsers van plan waren Nederland binnen te vallen. De verloven waren toen al zo'n dag of tien ingetrokken. Op die avond was mijn vrouw nog even op de fiets uit Monster gekomen. We kregen het bevel ons naar de batterijen in de duinen te begeven. Ik zei toen tegen mijn vrouw, dat ze maar met de bus naar huis moest gaan en de fiets op het fort-terrein achter moest laten. Dat is ook zo gebeurd. Die fiets is later wel terecht gekomen.
Later op de avond hebben we onze stellingen in de duinen ingenomen.

Vliegtuigen

Zo omstreeks 03.30 uur op 10 mei was het raak. Toen verschenen de eerste Duitse vliegtuigen boven Hoek van Holland. We hadden veel last van die Messerschmitts en die Stuka's. Dat waren sodemieters, die duikbommenwerpers.
In de loop van de ochtend kregen we een bericht door van Overste van Leeuwen, dat de torpedobootjager de Hr.Ms. Jan van Galen vanuit Den Helder op weg was richting Rotterdam. Het schip werd bij de Maasbruggen door Duitse vliegtuigen aangevallen. Het raakte zo zwaar beschadigd, dat het uiteindelijk ten onder ging.

Houten huisjes

Vanuit het Fort zijn nog enkele schoten gelost op het Staelduinse Bos, waar die luchtlandingstroepen zich hadden ingegraven. Toen de kanonnen van het fort echter onklaar raakten, kregen wij, als batterij 5, de opdracht deze taak over te nemen. Dat was echter niet eenvoudig, want we hebben meters zand moeten verzetten om schootsveld te krijgen richting Staelduinse Bos. Ik heb later nog mensen gesproken die destijds aan de Dwarshaak in houten huisjes woonden. Daarvan hebben wij er nog enkele kapot geschoten. Dat was niet te voorkomen. Je had bij ons een zgn. meetpost en dan kregen we door op hoeveel graden en de afstand tot het doel. Op deze gegevens stelden wij het geschut in. Wij gebruikten 15cm geschut en daar schoten we mee over een afstand van zo'n 15 km.

12 mei

Het werd 12 mei en toen mochten we ons om beurten gaan wassen in het fort. Nou ik kan je zeggen, dat we na die enkele dagen helemaal kapot waren, mede ook omdat we praktisch niet konden slapen. Maar bij het fort moesten we een vrachtwagen in, die naar het centrum van De Hoek moest, omdat daar Duitse parachutisten zich zouden ophouden, verkleed in vrouwenkleding en als postbode.
Dus wij met die vrachtwagen De Hoek in. Wat een paniek! Er werd over en weer geschoten.
Uiteindelijk zijn we met een koppeltje richting de Haakweg gegaan. Ik meen dat er toen zo'n drie Duitse Junker vliegtuigen op het weiland achter het Staelduinse Bos stonden. We zijn ernaar toe gegaan, hebben dekking gezocht en ze vanaf onder vuur genomen.
Tegen de avond zijn we naar het fort teruggegaan. Daar waren inmiddels krijgsgevange-

VERVOLG VOLGENDE PAGINA

VERVOLG VORIGE PAGINA

nen binnengekomen van De Beer, zo'n 45 Duitsers, die we nog een dag en een nacht bewaakt hebben. Er zaten jongetjes bij van 17 jaar, die dachten dat zij in Narvik geland waren.

Onklaar

Die laatste middag voor de capitulatie hebben we batterij 5 nog onklaar gemaakt door de loop vol te stoppen met zand en zoden. We hebben er toen een projectiel in gedaan en met een lange lont de zaak tot ontploffing gebracht. Nou die loop stond zo krom als een hoepel. Later zijn we met onze lichtere wapens naar de Waterweg gelopen en hebben al dat spul ter hoogte van de huidige Spidosteiger gedumpt.

Daarna zijn we in colonne naar het fort afgemarcheerd. Daar werden we door de Duitsers krijggevangen gemaakt en uiteindelijk lopend afgevoerd naar de Wouwermanstraat in Den Haag. Ik meen dat we daar nog een week of zes hebben gezeten.'

Kaartpartijtjes

Tijdens regelmatige kaartpartijtjes wordt er nog weleens over de oorlogstijd gepraat. Zo is er een Arie Lievaart - hij woont nu in Maassluis - die toendertijd aan de Maasdijk woonde. Hij was destijds zo'n jaar of 17. Hij is toen naar het Staelduinse Bos gegaan en heeft een van die Duitse vliegtuigen in brand gestoken. Later was er nog een jongen van de Maasdijk die het bos was ingelopen om te zien waar die Duitse para's zich hadden ingegraven. Die hebben ze mooi in z'n arm geschoten. Daarmee kwam hij naar het Fort toe, naar de barak die er nu niet meer staat. Hij vertelde ons waar die Duitsers zo al zaten in het bos.'

Een van de diorama's herinnert aan de strijd in het Staelduinse Bos.

FOTO: RONALD STAM/WEGENER SUTHOFF WEEKBLADEN

Uit het 1e Vrijwilligerslegioen:

'Niet te klagen over het aantal bezoekers'

Sandra Ruis en Esther van den Berg hebben een boek geschreven over de 'Lichting 1986-1996 van het 1e Vrijwilligerslegioen van het Fort aan den Hoek van Holland. Het boek verscheen op 31 augustus 1996 bij de viering van het tienjarig bestaan van het fort als museum. In de voorgaande Fort Ordonnansen hebben we - ingekort weliswaar - de geschiedenis tot en met 1991 de revue laten passeren. Dit keer gaan we verder tot 1996.

S.A. Legatt had de Hitlervlag jrenlang als tafelkleed gebruikt.

FOTO: WEGENER SUTHOFF WEEKBLADEN

In 1992 is er een bijzonder hoogtepunt. Op 5 september wordt er namelijk een Schuttersdag gehouden, georganiseerd door de Saluutbatterij Atkins. Een historische spektakel dat zo'n 2.000 toeschouwers trekt.

Er is nog iets bijzonders op deze dag. Er wordt namelijk een overeenkomst gesloten met het Koninklijk Nederlands Leger- en Wapenmuseum Generaal Hoefer in Delft. Het doel is de kwaliteit van de presentatie in beide musea te bevorderen als het gaat om de eigen doelgebieden. Het fort krijgt het materiaal, dat het Legermuseum niet kan tentoonstellen, in bruikleen. De musea kunnen nu gebruik maken van elkaars diensten, bezittingen en faciliteiten.

In december krijgt het fort er een bunker bij, een Tobrouk, gebouwd in de Tweede Wereldoorlog door de Duitsers. Sandra en Esther; 'De bunker komt van het Vianda terrein'.

In het voorjaar van 1993 wordt de bunker ingegraven, er wordt aarde tegen de zijkanten aangeschept, waarop later gras gelegd wordt.

In 1994 is er opnieuw een historische dag in het Fort. Er vindt dan zowel letterlijk als figuurlijk een Fort-huwelijk plaats. Esther van den Berg en Piet Hokke geven elkaar in het Fort het ja-woord in het bijzijn van alle Fort-medewerkers. Beiden zijn al lange tijd vrijwilliger in het Fort. Kamer 29 is voor de gelegenheid omgetoverd tot een kerk, waar de pater het huwelijk inzegent.

Nog een hoogtepunt uit de recente geschiedenis van het fort viel op 5 mei 1995. Het Hoekse bevrijdingsfeest wordt dan in en om het Fort gevierd. Voor het Fort als museum is het hoogtepunt deze dag de opening van de Marinekamer. Daarvoor is A.S. Legatt overgekomen uit Engeland. Hij bracht de Hitlervlag mee die nu nog steeds in de Marinekamer hangt. Legatt had de vlag jarenlang als tafelkleed gebruikt.

In 1995 ook komt het bericht dat Jac.M. Oomen om het 50-jarig bestaan van zijn aannemingsmaatschappij Gebr. Koudijs BV te vieren in 24 uur het Fort nieuwe koepels wil geven. De kosten van het project komen voor rekening van Koudijs en haar relaties. De koepels worden uiteindelijk op 29 en 30 september op het fort geplaatst. Het is een gigantische operatie, die ongekend veel publiek trekt.

En dan wordt het 1996. Esther en Sandra: 'In de tien jaar is er binnen het Fort een geoliede machine op gang gekomen met ploegen en diensten. We hebben ook niet te klagen gehad over het aantal bezoekers.

We doen dan ook beslist niet onder voor andere musea, temeer daar we geen professionele krachten in dienst hebben en alles door vrijwilligers wordt gedaan.'

FORT ORDONNANS

Uitgave van de stichting 'Fort aan den Hoek van Holland, beheerder van het Nederlands Kustverdedigingsmuseum, Stationsweg 82, Postbus 9, 3150 AA Hoek van Holland. Telefoon/fax: 0174-382898.

Voorzitter: Wil Meier.

Redactie: Marijke Brabander
Vormgeving: Koos Jeremiasse
Druk: Johan Koopmans en Willem v.d. Stap

Sfeervol diorama

Een van de nieuw diorama's is puur bedoeld om de sfeer uit vroeger jaren in beeld te brengen. Met een boerenerf in lentetooi als decor figureren militairen van toen als toevallige passanten.

FOTO: RONALD STAM WEGENER SUTHOFF WEEKBLADEN

GWK-schenking voor Poortershaven-kamer

Eerder dit jaar heeft het GWK, het Grens Wissel Kantoor, bij de opening van het kantoor in de Stena Terminal in Hoek van Holland tienduizend gulden geschonken aan het Fort aan den Hoek van Holland. En van dat geld wordt momenteel een kamer ingericht over Poortershaven.
De kamer ligt in de directe nabijheid van de Biber, de eenmansonderzeeboot, die destijds in de monding van de Nieuwe Waterweg werd opgevist en die nu - geheel gerestaureerd door de Fort-vrijwilligers - in het Fort te vinden is.
De Bibers waren eind 1944 gestationeerd in een bunkercomplex in Poortershaven. Dit was op Hoeks grondgebied en is te vinden langs de Waterweg in de richting van Maassluis.
In de nieuwe kamer zal een maquette worden opgesteld van de Biber-haven. Momenteel zijn enkele medewerkers van het Fort bezig de preciese geschiedenis te achterhalen via Engelse bronnen. Er blijkt ook een videofilm van te bestaan, die uiteraard strak te zien zal zijn. In de kamer zullen ook foto's te zien zijn.

Het is de bedoeling de nieuwe kamer in het voorjaar van 1998 te openen.

'Dat is hem'

'Begin april kreeg ik een rondleiding toegewezen van een groep met wat oudere Nederlanders. Zij dronken eerst koffie in kamer 29. Toen ik met de rondleiding wilde beginnen, sprak een wat oudere dame mij aan en zei: 'Straks zie ik mijn opa weer'.
Wat zal ik nu weer in mijn groep hebben, dacht ik. 'Uw opa?', vroeg ik beleefd doch verbaasd. 'Komt die dan wat later?'.
'Nee,' zei ze, 'Ik ben de kleindochter van minister Van den Tempel'. Ik begreep dat zij de ministers in Kamer 2 bedoelde. 'Dan zal ik niets zeggen en moet u maar vertellen wie uw opa is.'
Bij Kamer 2 aangekomen, keek zij in eerste instantie in de richting van minister De Geer. Deze zit met zijn gezicht naar de kijker toe en heeft wel wat weg van Van den Tempel, die zelf met zijn rug naar de bezoeker toe zit. Toen zij haar hoofd echter in de richting van Van den Tempel draaide, riep ze: 'Dat is hem!'.
Ik kreeg haar maar moeilijk mee verder, want met een vriendin bleef zij staan kijken naar haar opa. Na afloop vertelde ze, dat het voor haar toch wel emotioneel was om haar opa zo te zien zitten, zeker gezien het feit, dat het voor negentig procent aannemelijk is dat hij op 13 mei 1940 ook zo gezeten heeft.
Toen de groep wegging, heeft zij nog enige tijd bij het diorama gestaan en was de laatste die wegging.
Ik heb dit verhaal geschreven om de makers van de koppen en indirect allen die aan Kamer 2 hebben meegeholpen een pluim te geven voor dit knappe stuk werk. Regelmatig krijgen wij als rondleider hier ccomplimenten voor, die ik nu, voor zover zij dat nog niet wisten, bij de makers en bedenkers van Kamer 2 neerleg c.q. doorgeef.'

Een rondleider

IN MEMORIAM

De Werkgroep Oud-Gedienden heeft de volgende kennisgeving van overlijden ontvangen:

D.A.M. Amesz - Ltg. 1931/39e Reg. Inf. - geboren 31 december 1911 - overleden 31 oktober 1996

F.P.A.C. Triesscheijn - Ltg. 1934/Reg. Kustart. - geboren 5 februari 1914 - overleden 2 december 1996

P. de Visser - Ltg. 1950/KMZM - geboren 9 februari 1930 - overleden 26 februari 1997

W. Beekhuis - Ltg. 1939/Reg. Kustart. - geboren 13 januari 1919 - overleden 4 april 1997

H. Verhaagen - Ltg. 1938-2/Reg. Kustart. - geboren 15 februari 1918 - overleden 8 april 1997

A. van Veelen - Ltg. 1939-2/Reg. Kustart. - geboren 2 juni 1919 - overleden 17 april 1997

Th. van Kesteren - Ltg. 1932/Reg. Kustart. - geboren 19 november 1912 - overleden 18 april 1997

W.K. Nowee - Ltg. 1951/KMZM - geboren 3 februari 1931 - overleden 11 mei 1997

P.J. Doorduin - Ltg. 1927/Reg. Kustart. - geboren 19 oktober 1907 - overleden 18 mei 1997

Namens bestuur en werkgroep hebben we de familie inmiddels onze deelneming betuigd met dit verlies.
De Werkgroep zou het bijzonder op prijs stellen bij verhuizing of overlijden hiervan zo spoedig mogelijk schriftelijk op de hoogte te worden gesteld.

Dubbel hek op de trap

Onlangs is halverwege de toegangstrap een hek geplaatst. 'Dat is' weet Eric Mostert' een eis van de verzekering. 'We hadden alleen het kleine hekje bovenaan de trap staan. Maa dat was volgens de verzekering niet voldoende om het fort te beschermen tegen inbraak. Nu is er op het plateau een tweede hek bijgekomen.'

Geweergalerij volgend project

Dit jaar, weet Eric Mostert, heeft de Technische Dienst van het fort geen grote plannen meer op stapel staan. 'We gaan eerst alle lopende projecten afmaken. Wel willen we nog de geweergalerij verven en opknappen.' Ook belangrijk is de behandeling van de koepels. Nadat deze van 29 op 30 september 1995 in 24 uur op het fort dak waren geplaatst - wie herinnert 'ch het niet? - moesten ze og in de juiste kleur worden 'geverfd'. Daarvoor zijn echter bepaalde weersomstandigheden vereist. Het moet boven de 18 graden celsius zijn en het mag 24 uur niet regenen.

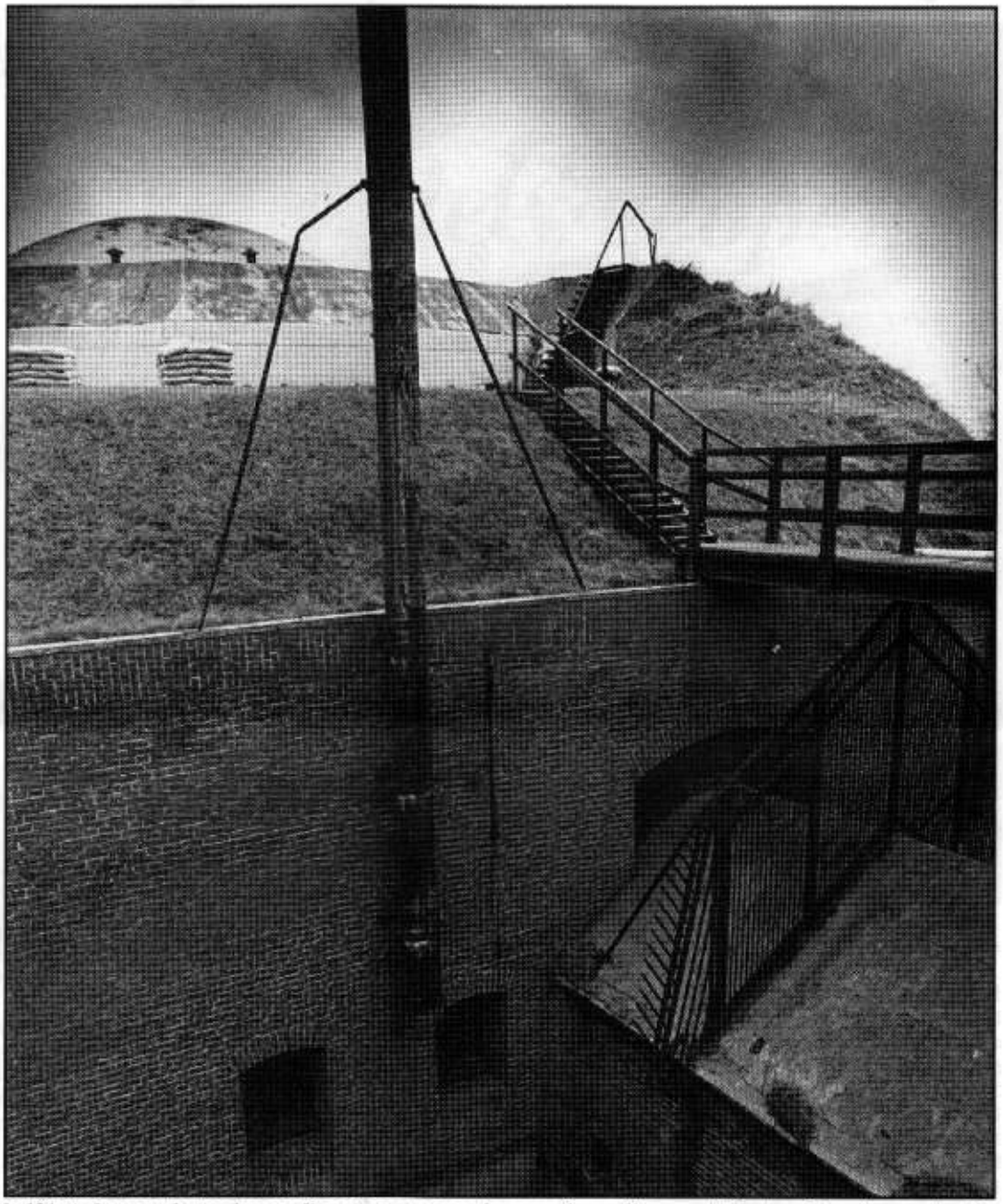

Foto links: ***'We zijn nog niet op de helft'. Achter gesloten deuren liggen en staan ook nog vele spullen en attributen die ooit een plaatsje in het fort zullen krijgen. Zoals dit. Door fotograaf Ronald Stam gezien in een van Piet van Noorts schatkamers.***
Foto rechts: ***Koepels moeten nog worden geverfd.***

FOTO: RONALD STAM/WEGENER SUTHOFF WEEKBLADEN

Inmiddels zijn de vrijwilligers begonnen met het verbouwen van de bestuurskamer. Deze moet dezelfde oud-Hollandse stijl krijgen als de net opgeleverde bar.
Dat er zoveel projecten tegelijk lopen, heeft een reden. Mostert: 'Op een gegeven moment konden we ergens niet verder. Dan was het: zouden we iets nieuws opstarten? Op zich was dat een goede zaak, maar uiteindelijk werden het er teveel.' Piet Hokke is het daar volledig mee eens. 'Vooral de rondleiders hebben er last van. We hebben hen nu plechtig beloofd eerst alles af te ronden voor we aan nieuwe projecten gaan beginnen.'

Never ending story

In de elf jaar dat er aan de uitbouw van het Kustverdedigingsmuseum is gebouwd, is er al veel bereikt. Maar er moet ook nog veel gebeuren. 'Een never ending story' noemt Piet Hokke het. 'We hebben het ons met het thema ook niet gemakkelijk gemaakt' vindt hij zelf. 'De kustverdediging is niet echt bekend bij het publiek' weet hij. 'We zitten zelf nog met vele gaten, met vele onvolkomenheden. We zijn echt nog niet op de helft.'
De enthousiaste reacties van het publiek zijn echter een grote steun in de rug om door te blijven gaan. 'Het publiek waardeert het enorm wat we hier doen. Ze zien ook het enthousiasme van de medewerkers en hebben er ook enorm veel waardering voor dat zoveel mensen zich hier belangeloos inzetten.'
Het uiteindelijke doel is, zoals Piet Hokke het benadrukt, het publiek het gevoel en de sfeer mee te geven van hoe het hier was.' En gezien de reacties van het publiek, durft hij te zeggen, dat alle vrijwilligers op de goede weg zijn.
Dat vindt ook stichtingsvoorzitter Wil Meier. 'Het Fort is nu al de belangrijkste attractie van Hoek van Holland.' De grote kracht van het fort is, dat er uitsluitend wordt gewerkt met vrijwilligers. 'Het ziet ernaar uit dat de politiek een vinger in de pap wil. Daar moeten we alert op zijn. Want wij willen in de eerste plaats dat de vrijwilligersorganisatie zoals die nu is, in stand blijft.'

Op 4 en 5 oktober

Tijden van toen herleefden

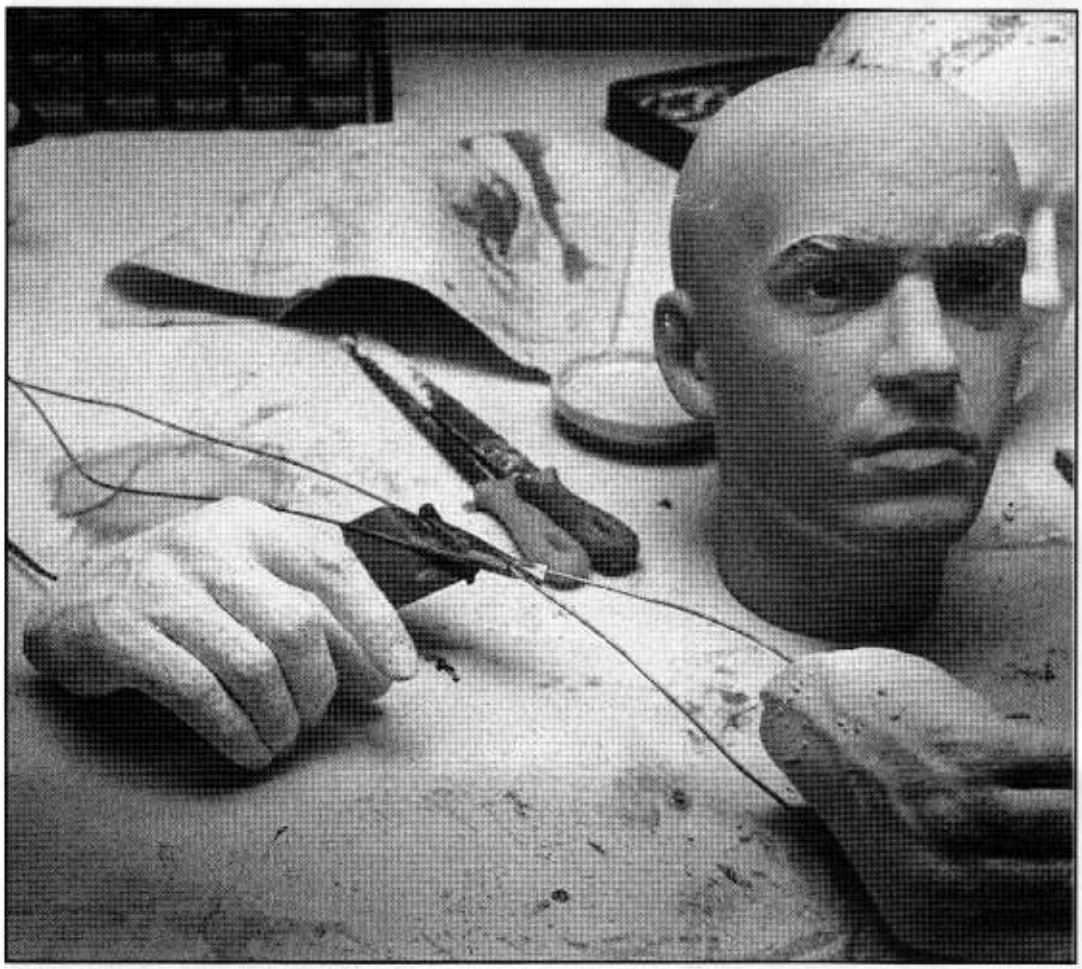

Twee dagen lang kon het publiek meeleven met de tijden van weleer en een kijkje achter de schermen van het museum nemen.

FOTO: RONALD STAM/WEGENER SUTHOFF WEEKBLADEN

In het weekend van 4 en 5 oktober stond er in en om het fort een unieke manifestatie op het programma. Leden van de SMD, de Stichting Militair Depot, hadden een kampement ingericht op het Fort terrein. Ze hadden niet alleen tenten en zendapparatuur, maar ook auto's en motoren meegenomen. De SMD houdt zich bezig met 'living history'. De verzamelaars van militaire objecten laten regelmatig en op verschillende locaties de tijden van weleer herleven. Het fort zelf had op deze 'living history' ingehaakt met een unieke stormlampentocht op de zaterdagavond door een verduisterd fort. 'De belangstelling was zo groot', zou een van de medewerkers vertellen, 'dat we wel twee tochten hadden kunnen organiseren. Nu hebben we ruim 160 personen een verrassingstocht laten maken. Op strategische punten lieten wij zelf de historie herleven. Het sloeg enorm aan.'

Zijn woorden werden nog eens onderstreept door de opmerkingen in het gastenboek: 'Met z'n allen zeer genoten'. 'Gaaf'. 'Merci'. 'Prachtig'.

Het publiek kon ook een kijkje achter de museum-schermen nemen. Zo waren onder meer de deuren van het poppenatelier, de brandweerkazerne en van de drukkerij geopend. En ook de leden van de Societe de la Grande Armee waren twee dagen lang aanwezig om het publiek meer te vertellen over de veldslagen die in de torpedokamer werden uitgevochten.

Nieuwe auto

Na vele jaren trouwe dienst is het Fort-busje ingeruild voor een Opel Combo. Tonnen en tonnen aan materiaal is met het oude busje naar het fort vervoerd. Honderden of misschien wel duizenden ritjes zijn ermee gemaakt. Dus hij heeft z'n geld wel opgebracht. Nu rijdt er dus een combo rond. Die ook nog eens prachtig 'versierd' is met het Fort-logo. De mannen van de Technische Dienst rijden dan ook met trots rond door het dorp.

Biologie...

'Tijdens een rondleiding met scholieren - 6e klas - vertelde ik bij de A-koepel dat elke soldaat die daar dienst deed tijdens het afvuren van de kogels een latje in de mond had ter bescherming van het trommelvlies in de oren. Vraag: 'Wat is een trommelvlies?'. Ik antwoordde: afdeling biologie. Einde verhaal.

Later, in de gevangenis, werd de bekende tekst voorgelezen: als je de vrouw van de commandant.... Vraag ik: 'wat is dat?' Antwoord van dezelfde jongen: 'afdeling biologie'.

Een rondleider

Openingstijden 1997

Het Kustverdedigingsmuseum is in 1997 nog geopend op 4 en 5 oktober en 1 en 2 november.

Op de zaterdag is het museum geopend van 13.00 tot 16.00 uur en op zondag van 11.00 tot 16.00 uur.

De toegangsprijs bedraagt *f*4,50 voor volwassenen en *f*2,50 voor kinderen van 4 t/m 12 jaar en 65-plussers.

Rondleidingen op afspraak

Voor groepen van minimaal tien personen kunnen er op afwijkende tijden (eventueel ook in de avonduren, maar niet op zondag) rondleidingen worden georganiseerd. De kosten bedragen *f*4,50 per persoon. (Voor scholen *f*3,- per persoon). Voor een afspraak kan contact worden opgenomen met het Kustverdedigingsmuseum op (0174) 382898 en met J. Admiraal (coordinator rondleidingen) op (0174) 383387.

Men kan ook individueel op een rondleiding inschrijven. Deze rondleidingen worden nog gehouden op 14, 16, 21 en 23 oktober, alsmede op 30 december. De rondleidingen beginnen om 13.30 uur.

Het Fort zoekt begunstigers

Het Kustverdedigingsmuseum wordt mede in stand gehouden door begunstigers.

Men kan begunstiger worden door minimaal *f*25,- over te maken op rekeningnummer 32.32.90.906 bij de Rabobank; rekeningnummer 81.03.12.328 bij de VSB-bank of Postbanknummer 12.64.57 ten name van de stichting Fort aan den Hoek van Holland.

Met een eenmalige bijdrage van minimaal *f*500,- wordt men 'Begunstiger voor het leven'.

Bedrijven kunnen zich aanmelden als sponsor. Dit kost minimaal *f*300,- per jaar, waarvoor men een naamsvermelding krijgt op het sponsorbord.

Zowel begunstigers als sponsors ontvangen een gezinskaart, waarop tijdens de openingsdagen gratis het Kustverdedigingsmuseum kan worden bezocht. Verder ontvangt men vier keer per jaar de 'Fort Ordonnans'.